

KÚRIA

Bfv.III.1.350/2014/4.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év február hó 16. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az emberölés büntette és más bűncselekmények miatt az I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által - a terhelt javára - benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kaposvári Törvényszék B.839/2011/12. számú, valamint a Pécsi Ítéltábla Bf.I.101/2012/9. számú ítéletét az I. rendű terhelt vonatkozásában, a büntetést kiszabó részében annyiban változtatja meg, hogy

a terhelt fegyházbüntetését 20 (húsz) évre enyhíti.

A terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.

Egyebekben a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Kaposvári Törvényszék a 2012. január 31-én kelt B.839/2011/12. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont], rablás büntetétének kísérletében [korábbi Btk. 321. § (1) bekezdés] mint különös visszaesőt, továbbá testi sértés büntetében [korábbi Btk. 170. §

(1) és (2) bekezdés]. Ezért a terheltet halmazati büntetésül 20 évi fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte, valamint megszüntette a Kaposvári Városi Bíróság 1.B.181/2008/138. számú ítélete kapcsán engedélyezett feltételes szabadságot.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Pécsi Ítéltábla a 2012. június 12-én kihirdetett és ugyanakkor jogerőre emelkedett Bf.I.101/2012/9. számú ítéletével az I. rendű terhelt főbüntetését életfogytig tartó fegyházbüntetésre súlyosította, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 30 évben határozta meg. Mellőzte a terhelt korábbi ügyéből engedélyezett feltételes szabadság megszüntetésére vonatkozó rendelkezést. Egyebekben azonban azt az I. rendű terhelt vonatkozásában helybenhagyta.

A megállapított tényállás lényege a következő:

Az I. rendű és a II. rendű terheltek Cs-ben élnek. 2011. április 20-án az I. rendű terhelt azzal kereste meg a II. rendű terhelte otthonában, hogy K-n van egy ház, ahonnan 30-40 ezer forintot lehetne ellopni. A II. rendű terheltnak figyelő szerepet ajánlott a lopás elkövetése során.

Az I. rendű terhelt másnap, 2011. április 21-én este fél nyolc óra körül egy kölcsönként kerékpárral elment a II. rendű terhelthez, aki a saját kerékpárjával csatlakozott hozzá, és G-n keresztül K-ra mentek. A kerékpárokat K-n a presszó mellett letették, majd a gyalogúton az 1933-ban született P. M. és élettársa, az 1936-ban született K. J. sértettek K-n lévő házának hátsó kertkapujához mentek. Az I. rendű terhelt fekete szövetsapka és fekete, a szeménél kivágott szövetsapkát vett fel. A konyhakerten keresztül mindketten bementek a sértettek házáig, ott az I. rendű terhelt lekapcsolta a kinti villanyórát, a II. rendű terhelt pedig a megbeszélteknek megfelelően visszament a kertkapu közelébe. Az I. rendű terhelt a ház sarkánál lehajolva elbújt, amíg P. M. sértett a házból a villany kikapcsolását követően kijött. Az I. rendű terhelt ekkor a sértetthez ugrott, ököllel az arcán ütlegelni kezdte, majd a földre eső sértettet 3-4 alkalommal nagy erővel fejen, illetve mellkason rúgta. A sértett a bántalmazás következtében nagyszámú külső és belső sérülést szenvedett, melynek következtében a helyszínen életét veszítette. Halála erőszakos úton, közvetlen oki összefüggésben a többszörös agy és arckoponya-csonttöréssel, agyzúzódás miatti légzés-keringés összeomlással állt be.

A II. rendű terhelt, miután észrevette, hogy az I. rendű terhelt a sértettet bántalmazza, felelősségre vonta emiatt, és hazaindult.

Az I. rendű terhelt azonban ezt követően a házba ment és értékek után kezdett kutatni. Ekkor vette észre, hogy K. J. sértett a hálósobában az ágyon fekszik. Az I. rendű terhelt ekkor odalépett

hozzá és ütni kezdte. Legalább 4-5 esetben ököllel megütötte a sértettet annak arcán, az ütések között legalább egy nagy erejű volt, majd a nyakán és a mellkasán több alkalommal közepes erővel megütötte, megtaposta vagy megrúgta.

K. J. a bántalmazás folytán több különböző sérülést szenvedett el, melyek közül a felső állkapocs törésének gyógytartama 8 napon túli, tényleges gyógytartama 4-6 hét volt. Egyéb sérülései egyenként és külön-külön is 8 napon belül gyógyultak, e sértett életveszélyben nem volt.

A sértett bántalmazását követően az I. rendű terhelt a házban tovább kutatott készpénz után, de nem talált, ezért visszament kerékpárjához és hazaindult. Útközben utolérte a II. rendű terheltet, és a továbbiakban együtt mentek haza Cs-re.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében meghatározott kötelessége folytán, a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontjában írt okból - a terhelt javára - terjesztett elő felülvizsgálati indítványt (BF.1381/2014.).

Indítványában utalt az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatára, amely kizárta a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását, továbbá a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 45. § (6) bekezdése alapján elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

Az ügy érdemében a felülvizsgálati indítványban kifejtette, hogy a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata szerint a felülvizsgálati indítványt ilyen esetben az elbírálásakor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. Az indítvány utalt rá:

Az elkövetéskor hatályos és az eljárt bíróságok által alkalmazott - az Alkotmánybíróság által most megsemmisített - Btk. 85. §-ának (4) bekezdése szerint, ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három a 137. § 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint bármelyik bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

A Pécsi Ítéltábla ez utóbbi rendelkezés alapján szabott ki a terhelttel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést, melynek végrehajtása még nem fejeződött be. Ezért a Legfőbb Ügyészség hivatalból köteles a felülvizsgálati indítvány benyújtására.

Ugyanakkor a jelen ügyben elbírált bűncselekmények halmazata miatt - az abban szereplő minősített emberölés büntettére figyelemmel - e rendelkezés alkalmazása nélkül is kiszabható volt életfogytig tartó szabadságvesztés, annak megsemmisítése csupán az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának kötelező - mérlegelést nem tűrő - voltát szüntette meg. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint azonban a törvényes keretek között az életfogytig tartó szabadságvesztés eltúlzott, ez okból az alaptörvény-ellenes rendelkezés alkalmazásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés törvénytört.

Ezért a Legfőbb Ügyészség a jelenleg hatályos törvényeknek megfelelő határozat meghozatalát indítványozta akként, hogy a Kúria a jelenleg hatályos 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) alkalmazásával a terhelt cselekményeit emberölés büntettének [Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont], rablás büntetté kísérlétének [Btk. 365. § (1) bekezdés a) pont] és testi sértés büntettének [Btk. 164. § (1) és (3) bekezdés] minősítse, és a főbüntetés tartamát enyhítse.

A terhelt és védője az indítványra nem tett észrevételt.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsülésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány az alábbiak szerint alapos.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján felülvizsgálati indítványnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelte, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

Jelen esetben e feltételek maradéktalanul teljesültek. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatában a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását kizárta, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal elrendelte a fenti törvényi

rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

Az eljáró bíróságok az 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdés második mondata második fordulatának alkalmazásával szabtak ki a terhelttel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést, mely büntetését a terhelt jelenleg is tölti.

Ezért a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének megfelelően, indokoltan nyújtott be a terhelt javára felülvizsgálati indítványt, amit a Kúriának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatát alkalmazva kellett elbírálnia.

A Kúria az indítvány azon álláspontjával nem értett egyet, miszerint határozatának meghozatala során a jelenleg hatályos Btk.-t, azaz a 2012. évi C. törvényt kellene alkalmaznia. Nincs törvényes ok - de lehetőség sem - a terhelt terhére rótt cselekményeknek a jogerős ítéletben foglaltaktól eltérő - a jelenleg hatályos törvénynek megfelelő - átminősítésére sem.

A büntető törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezés (korábbi Btk. 2. §) alapján az eljáró bíróságok az alkalmazandó jogszabályt illetően még nem is voltak választási helyzetben. A 2012. évi C. törvény ugyanis még a másodfokú - jogerős - elbírálás idején sem lépett hatályba, így csak az 1978. évi IV. törvény alapján bírálhatták el a terhelt cselekményeit. A felülvizsgálati indítvány e törvény alkalmazását, a terhelt bűnösségének megállapítását, a cselekmények jogi minősítését - más, anyagi jogi okból - nem tette vitássá, a legfőbb ügyész felülvizsgálati indítványa kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontján alapszik, és a kiszabott büntetést érinti. Az ezen pontra alapított felülvizsgálati indítvány elbírálására nézve a jogalkotó a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata szerint a „felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos jogszabály” alkalmazásának előírásával (a bekezdés első mondatától eltérően) csak arra kívánt utalni, hogy az a jogszabályi rendelkezés, amit az Alkotmánybíróság megsemmisített - mint a megtámadott határozat meghozatala idején hatályban volt jogszabály -, a felülvizsgálat során már nem alkalmazható, hiszen alkalmazása esetén nem születhetne más eredmény, más határozat, mint amit az Alkotmánybíróság felülvizsgálni rendelt.

Nem kétséges az sem, hogy a Be. 423. § (2) bekezdésének második mondata csak az ugyanezen bekezdés első mondatához képest jelent kivételt, tehát nem érinti a Be. 423. § (4) bekezdésének azt az - általános érvényű - szabályát, miszerint a megtámadott határozat [a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt októl eltekintve] kizárólag a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján

bíráható felül. A Kúria döntési jogköre pedig nyilvánvalóan a felülbírálati jogköréhez igazodik, azon túl nem terjeszkedhet.

Ekként viszont, miután az Alkotmánybíróság határozata nem érintette az indítványban megtámadott bírósági határozatban alkalmazott anyagi jogszabály egészét, hanem csak annak a fentebb írt egyetlen rendelkezését, nincs törvényes lehetőség arra, hogy a Kúria áttérjen az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. (2012. évi C. tv.) alkalmazására, és annak rendelkezései szerint bírálja el az indítványt. Ez még a korábbi Btk. 2. §-ára figyelemmel sem lenne lehetséges, mivel a 2012. évi C. törvény még a cselekményeknek - az alapeljárás során történt - jogerős elbírálásakor sem volt hatályban, így az olyan jogszabály alkalmazását eredményezné, ami sem az elkövetéskor, sem a (jogerős) elbíráláskor nem volt hatályos.

Az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. alkalmazására való áttérés emellett a különböző büntető törvények tilalmazott vegyes (kombinatív) alkalmazását is eredményezné, hiszen a támadott jogerős határozatnak a Be. 423. § (4) bekezdése szerint felülvizsgálattal nem érinthető részében a korábbi Btk., míg a büntetés kiszabását illetően a hatályos Btk. kerülne alkalmazásra. Továbbá, mivel a Kúria ilyen esetben is a határozat megtámadott részének keretei között dönthet, nem kerülhető el a különböző büntető törvények vegyes (kombinatív) alkalmazása az indítvánnyal érintett ügy egészének (azaz a bűnösség megállapításának, a minősítésnek és a büntetésnek) a hatályos Btk. alapján történő újbóli elbírálásával sem.

Az ügy egészében való újra elbírálása mellesleg - a felülvizsgálati indítvány szerinti határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén - az adott esetben azzal az eredménnyel is járna, hogy a Kúria az elkövetőre minden korábbinál hátrányosabb olyan törvényt is alkalmazna, amely sem a cselekmény elkövetésekor, sem annak jogerős elbírálásakor nem volt hatályban. Ez pedig a „nullum crimen, nulla poena” alkotmányos büntetőjogi alapelvet súlyosan sértené. Az indítvány elbírálásának időpontjában hatályos Btk. alkalmazása mellett ugyanis a terhelttel szemben kiszabható, határozott tartamú halmazati büntetés felső határa - a Btk. 36. §-ára és a Btk. 81. § (3) bekezdésére figyelemmel - 25 évi szabadságvesztés. Ezzel szemben az elkövetéskor hatályos - és a támadott határozatban alkalmazott - büntető törvény szerint a halmazati büntetés legmagasabb mértéke 20 év [korábbi Btk. 40. § (2) bekezdés]. Ehhez képest az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. alkalmazása esetén a büntetés kiszabásánál irányadó középérték is szükségképpen emelkedne (15 évről 17 év 6 hónapra).

Mindezek egybevetéséből az következik, hogy a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos szabályok alapján való

elbírálásának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatában írt követelménye - a Be. 423. § (3) bekezdésében írt szabállyal tartalmilag azonosan - akként értelmezendő, hogy a Kúriának a felülvizsgálati indítvány elbírálása során ugyanazt a Btk.-t kell alkalmaznia, mint amit a megtámadott határozatában a bíróság alkalmazott, de annak a rendelkezésnek a figyelmen kívül hagyásával, amelyet az Alkotmánybíróság a határozatával megsemmisített. Ez pedig az 1978. évi IV. törvény 2011. április 21. napján hatályos szövege az alkalmazhatatlannak minősített 85. § (4) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával.

A Kúria ennek megfelelően az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított rendelkezés figyelmen kívül hagyásával, az 1978. évi IV. törvény, a korábbi Btk. 40. § (2) bekezdése és 85. § (3) bekezdése szerint az öt évtől húsz évig terjedő halmazati büntetési tételkeretek között, és a korábbi Btk. 83. § (2) és (3) bekezdése szerinti törvényi középmértékből kiindulva határozott tartamú szabadságvesztést szabott ki a terhelttel szemben.

A Kúria a büntetés tartamának meghatározása során figyelembe vette, hogy a jogerős ítélet a terhelt javára szóló enyhítő körülményt egyáltalán nem állapít meg. Ez nyilvánvalóan a törvényi középmértéknél súlyosabb büntetés kiszabását teszi szükségessé. Ugyanakkor a Kúria észlelte, hogy a terhelt a terhére rótt legsúlyosabb cselekményt eshetőleges szándékkal követte el, a rablási cselekmény pedig kísérleti szakban rekedt. A többszörös halmazat súlyosító nyomatékát a cselekmények egy töről fakadó volta némileg csökkentti. Mindezért - és tekintettel arra is, hogy a terhelt korábban csak egy ízben volt büntetve - az alternatív büntetésként továbbra is kiszabható életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazását a Kúria nem tartotta indokoltnak.

Ennek megfelelően azonban - az említett keretek között és elvek alkalmazásával - a Kúria a határozott tartamú szabadságvesztés maximumát találta arányosnak a terhelt terhére rótt cselekmények tárgyi súlyával és személyi társadalomra veszélyességével. Így a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 20 évre enyhítette.

A fentiek folytán a fegyházbüntetés jogszabályi alapja a korábbi Btk. 42. § (1) bekezdése helyett a hivatkozott törvényhely (2) bekezdésének b/2) pontjára módosul.

A terheltet a Kaposvári Városi Bíróság 2010. február 9. napján jogerős 1.B.181/2008/138. számú ítéletével végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte, mely büntetéséből a terhelt 2010. november 15-én feltételes kedvezményrel szabadult. A feltételes szabadság 2011. november 14-én járt volna le, büntetését 2011. augusztus 14. napján töltötte volna ki. A jelen ügyben elbírált

szándékos bűncselekményeket a büntetés végrehajtásának befejezése előtt, 2011. április 21. napján követte el, ezért a Kúria megállapította, hogy a korábbi Btk. 47. § (4) bekezdés a) pontja értelmében feltételes szabadságra nem bocsátható.

Végül megjegyzi a Kúria, hogy a felülvizsgálat keretei között nem rendelkezhetett a hivatkozott feltételes szabadság megszüntetéséről, így arról az alapügyben eljáró bíróságnak a Be. 559. §-a szerinti eljárásban kell határoznia.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a megtámadott határozatokat a felülvizsgálati indítvánnyal támadott részükben a Be. 427. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta, és a törvénynek megfelelő határozatot hozott. Egyebekben a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a szerint hatályukban fenntartotta.

A fellebbezés és felülvizsgálat kizártságára, valamint az indítvány megismétlésének tilalmára vonatkozó figyelmeztetés alapja a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, illetve a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja, továbbá a Be. 418. § (3) bekezdése és a Be. 421. § (3) bekezdése.

Budapest, 2015. február 16.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

írnok
BÉ